

עצמו בכל רחבי ארצות-הברית בהצלחה גדולה. קשה לומר כי לצופה הישראלי צפויה הנאה דומה, למרות המאמצים הניכרים — והפוריים שהשקיעו התיאטרון, שחקניו והתורפת אילוש גיגור, יוצרת שמלחיה הצעקנית של חנה מרון. המחזה, שחלק גדול ממנו מתיימר למתוח ביקורת על ריקנותם של מיבצעי-הברדנות האמריקאיים, איננו שר נה מהם במהותו. מלבד מאמץ כביר לבדח את קהל הצופים — מאמץ שלא כולו עולה יפה — אין לו מה לומר כלל.

אין אלא להצטער על מאמציהם של השחקנים, ובפרט חנה מרון, שאינה משעממת אף לרגע, מיכאל גור, שעריצתו נראית טבעית עד כדי חשד, בתיה לאנצט, שאהבתה מעוררת אימון ויוסף צור בתפקיד של מתחן מקצועי המבוצע בקלילות קשה מאד. הבמאי היי קילוס, האחראי אגב לקיצור מבורך בהצגה, כותב בדברי הקדמה שלו: "אין לומר, כי מבחינה יחסית יש בעלילת המחזה האיש שבא לטעוד משום חשיבות מיוחדת, אך..." שלשה העמודים המוקדשים אחר-כך להסברת ה"אך" משכנעים הרבה פחות.

ספרים

מקור

כרה על כסא החשמל

הסופר הבריטי ג'ון ב. פריסטלי הסביר באחד ממאמריו האחרונים כי הספרות החדשה מיצתה כבר, פחות או יותר, את האפשרויות של גרוי הקורא באמצעות תיאורי מנייות, מנסה עתה למשוך את תשומת ליבו המחודשת על ידי תיאורי סאדיום קיצוניים, המתחיים בהצלחה רבה בסירוף הדעת.

הקורא הישראלי רבה היה צריך לחכות זמן רב כדי לקבל דוגמה ישראלית מקורית בו לטת לשימוש באמצעי החדש. די לו לפתוח את ספר-שירי הראשון של דוד אבידן, **ברזים ערופי שפתיים**, כדי למצוא מעשי רצח, אונס, הצתה וסיוט-בלהות, במציאות שלא יוכל להתיימר לספק לו אף סיפור הבלשים המעולה ביותר, שעליו בכל זאת מוטלת החובה לשמור על סדר הגיוני כלשהו.

שני פקידים מתו במשרד, בתוך 21 השירים בקובץ, המפורזים בדלילות על 68 עמודים, אפשר למצוא את המושג "מתת" סחפ, ללא צורה מיוחדת, 12 פעם. אולם לא פחות מזה חוזרות קטילות בעלות אופי מוגדר יותר: דם ניגר מופיע 6 פעמים, הוצאה להורג ברובים — 5 פעמים, גסיסה — 5 פעמים, חנק ותלייה — 4 פעמים, סכין — 3 פעמים, התאבדות, טביעה, מגלב — פעם אחת כל אחד.

לא פחות אופייני הוא אוצר הדימויים. אם יש בין חוקרי השירה כאלה הטוענים שאופיו של משורר מתגלה קודם כל בדימויים שהוא בוחר, תהיה התמונה שתתקבל מחקר דימוי ייו של אבידן ברורה ביותר. עצמים ועניינים פשוטים כמו עץ, אדם, עיר או אהבה הושח בשירתו ל"סכין" או "כמו צחאר אל סכין", "כמו פרה אל כיסא החשמל" או "כמו חבל מתורבת על צחארנו", "כמו זונה" או "כמו שני פקידים שמתו במשרד".

על חשבון הגיל. את הניתוח הטוב ביותר של השירים אפשר במקרה הנדון למצוא בשירים עצמם. אם לקשור יחד כמה שורות משירים שונים בקובץ, תתקבל ביקורת מעין זאת:

ונטינו אפילו השקפות אגלות פה ושם לחוות וחזונו כאילו בדרך זאת נוצרה תרבות אנוש, הלוחמים בין כך וכך יוצרים תרבות אחרת. החששות הן השיאים הנדירים של שירתך. (הניפוח נזקף על חשבון הגיל).

הצי נחמה: באחד השירים הבטיח אבידן, למרות הכל, כי יום אחד תבואנה התבוננות המפוכחות להי עירנו.

(ברזים ערופי שפתיים; שירים — דוד אבידן; ארד; 68 עמודים; 1,500 ל"י).

* פרט להצגה הניו-יורקית, בה שיחק את התפקיד הכובד המוזקן מונטי ווליי.

הבימה הט"זון בכית המשפט

המרד על הקיין הוא נצחון השחקן על הצופה.

המחזה כולו הוא ישיבה של בית-משפט צבאי, שבא לחרוץ את דינו של קצין-אניה, שהדיח את מפקדו מתוך טענה שזה יצא מדעתו, מסכן את האניה. בנו אחר זו מתגלות לצופה עלילותיו הנוראות של רבי-החובל: הוא השבית את האניה בשעת מלחמה כדי לחפש את האיש שגנב תות-שדה, הוא הכריח את קצינו לשלם בעד ויסקי מוברח שנפל ליס, הוא ברח ממקום-הקרב והפקיר את חיילי חיל-הנחתיה לבדם מול אש האויב. ו לבסוף, בלב טיפן נורא, סירב לתת את היפקודה היחידה שיכלה להציל את אניתו ואת חיילי מלחיה.

בנקודה זו רוצה הצופה לקרוע את רבי-החובל לגזרים. קורא הספר (בו תופס המשפט רק חלק קטן, לעומת תיאור המאירעות עצמם) פורץ בתרועת-שמחה כשגשבר הי קברניט הרשע בשעת חקירתו של הסניגור היהודי המפולפל. אולם מסקין, המתגלה שוב בגדולתו, מנצח את צופיו. בגופו הופך רבי-החובל קהיג לדמות טראגית מועזעת, מעוררת רחמים. כשמסקין יורד מדוכן העדים, שבור, מוכן הצופה לנטוש את כסאו, לרוץ אחריו כדי לנחמו.

קומאנדר מסקין. מישה אשרוב ושרגא פרידמן, כסניגור וקטיגור, מהווים יחד עם מסקין את השלישייה ההופכת את המרד על הקיין לחוויה עמוקה. כמעט כל שאר השחקנים משחקים את תפקידם, מבלי לבלוט. שלמה ברישביט הוא הרבה יותר מדי חביב מדי כדי שיכול לשחק בהצלחה את תומס קיפפר, הסופר הפחדני, חיוור בהשוואה לשמואל סגל ואברהם אבירם המבריקים בתפקוד-אופי קטנים.

המרד על הקיין יכול היה להיות כושל לון מחפיר או הצלחה מזהירה. קומאנדר קהיג של הבימה מכניס את אניתו הדרמטית ביד בטוחה לנמל ההצלחה, אינו נתקל בדרך בי שם טיפון.

הקאמרי

הסעודה הממושכת

על כל טופס של המחזה האיש שבא לס' עור, מתנוססת הקדשתם של המחברים, ג'ורג' קאופמן ומוס הארט, בלשון זאת: "לאלכסנדר וולקוט, מסיבות שאינן עיסקו של שום אדם." מובן שלאחר הקדשה זאת היו הסיבות לעיסקו של כל חובב תיאטרון המכבד את עצמו והרוצה שגם אחרים יכבדו אותו. למעשה, ניסו המחברים בקומדיה זאת לשרטט את דמותו של וולקוט, ידיד, שהיה סופר, הומוריסט, מרצה, אישיות ראד-דיו — ועריץ אנוכי לגבי כל הסיבכים אותה, מרוב התנפחות עצמית.

במחזה נקרא הגיבור הראשי בשם שרידאן וייטסייד (מיכאל גור), נקלע במקרה לבית התעשיין סטנלי (חנן סימטאי) בעיירה אמריקאית קטנה. הוא התכוון רק לטעוד שם סעודה אחת, אך נפל, נקע את רגלו ונאלץ לשהות בבית, לפי פקודת הרופא, למשך חודש ימים בערך.

חוזר חלילה. כך התחילה הטרגדיה של בית סטנלי והקומדיה של המחברים — וייטסייד מגרש את בני בית סטנלי ממרבית חדריהם, איסר עליהם להשתמש בטלפון, מביא לבית את ידידיו הקרובים ומושך אליו עשרות סקרנים. כל זה לא היה כה נורא אילו מלי הסתבכה פתאים מוכירתו המוכשרת (בתיה לאנצט) באהבה עם עיתונאי מקומי (נתן כוגן), שהוא כמוכר גם מחבר מחזות חביב. על מנת להיפטר ממנו — ולמנוע עלידיו כך את התפטרותה — מועיק וייטסייד סיד את ידידתו השחקנית הדגולה לורייק שלדון (חנה מרון), בעלת המומחיות העציר מה בענייני לבוש וכיבוש לבבית, אך מנסה לבסוף להיפטר גם ממנה.

הפרישה מגיעה לסיומה כאשר וייטסייד מחלים, עוזב את הבית — רק כדי להתחלק מחדש במדרגות, לחזור אליו עם סגירת ה"מסך".

"אין לומר, אך..." וולקוט, האבטיפים של המחזה, נהנה ממנו מאד, שיחק את דמות

* הבימה מבטא בטעות את השם קוויג (כ" מתחזז עם צמיג). המבטא הנכון הוא קווג (כ" מתחזז עם שונג).

תל-אביב • ירושלים • חיפה

ברם מפציע שחר

הגיעו

אכונות כתיבה חדשות מקוריות עבריות

CONTINENTAL

למכירה בלירות ישראליות

נא לרשום את המספר החדש של הטלפון שלי 5-0-3-2

בלמוט, ת. א. אלנבי 111

המשחק מתחיל ונצמר בדיקנות של

אורלוגין

תמיד על משמר זמנך היקר

זכור!

בקרו בתקיים הגרלת

המילוה העממי תש"ד 1954

הפעם

הפרס הגדול 40.000 ל"י

הזדרז! רכוש אגרת עוד היום

אם לא תקנה בודאי שלא תזכה

אופנוע 2,5 כוח סוס במצב טוב למכירה

פרטים במערכת העולם הזה רחוב גליקסון 8 תל-אביב.